

Inventarisatie verkooppunten alcohol

Nederland

1. Inleiding

In 2019 heeft het CBS op basis van bestaande bronnen het aantal verkooppunten alcohol in Nederland in kaart gebracht. Uit deze bronnen bleek dat er ongeveer 43.200 officiële verkooppunten alcohol waren in Nederland, waarvan 39.200 fysieke verkooppunten – voornamelijk horecagelegenheden (30.300) en detailhandelzaken (8.900) - en 4.000 online verkooppunten.

Om de huidige situatie wat betreft de verkooppunten alcohol in Nederland in beeld te krijgen, heeft het ministerie van VWS Breuer&IntraVal gevraagd een inventarisatie uit te voeren. Hiervoor hebben we bij Locatus gegevens opgevraagd van potentiële verkooppunten. Het gaat hierbij onder meer om de verkooppunten binnen de horeca, detailhandel en cultuur en ontspanning. Voor iedere voorziening is een website gezocht met behulp van de Google Custom Search Engine (CSE). Op basis van naam, straat en woonplaats zijn gestructureerde zoekopdrachten uitgevoerd. Na het koppelen van websites is automatisch vastgesteld of voorzieningen alcohol verkopen, zowel fysiek als online. Voor fysieke alcoholverkoop is de website inhoudelijk gescand op alcoholgerelateerde termen en contextsignalen. Voor online alcoholverkoop is gekeken naar bestelplatforms, webshops en menupagina's waarop alcoholhoudende producten kunnen worden besteld.

Naast de reguliere verkooppunten hebben we ook het aantal para-commerciële verkooppunten alcohol in kaart gebracht. Dit hebben we gedaan door een enquête uit te zetten onder alle gemeenten in Nederland (342). In de enquête hebben we de gemeenten gevraagd naar het aantal paracommerciële instellingen met een horecavergunning binnen hun gemeente. Indien mogelijk hebben de gemeenten dit uitgesplitst naar type voorziening. In totaal hebben 220 gemeenten de enquête ingevuld, een respons van 64%.

Beperkingen bij het in beeld brengen van uitsluitend online verkoop

In het kader van dit onderzoek is ook geprobeerd om een volledig beeld te krijgen van alcoholverkoop die uitsluitend online plaatsvindt. Echter bleek dit om verschillende redenen lastig. Allereerst bestaat er geen centraal register van online aanbieders, waardoor iedere inventarisatie begint vanuit een onvolledig startpunt. Daarnaast presenteren bedrijven hun online aanbod op uiteenlopende manieren: via een webshop, als onderdeel van een arrangement, of in bestelmodules die pas zichtbaar worden na het invoeren van een adres. Dit maakt het moeilijk om online aanbod op een uniforme wijze te detecteren. Vanwege deze beperkingen is het op dit moment niet haalbaar om uitsluitend online alcoholverkoop per locatie volledig in beeld te brengen. Om die reden is ervoor gekozen dit onderdeel niet verder te detailleren in dit onderzoek.

2. Totaal aantal verkooppunten alcohol

Op basis van de data van Locatus komen we tot een totaal aantal van 42.689 fysieke verkooppunten en 9.621 online verkooppunten. Hoewel er wat methodologische verschillen^[1] zijn tussen beide onderzoeken, lijkt er sprake van een stijging ten opzichte van de meting van het CBS in 2019. Dit geldt zowel voor de fysieke (met name levensmiddelenbranche) als de online verkooppunten.

Commerciële verkooppunten

Het merendeel van de alcoholverkooppunten in Nederland concentreert zich in de commerciële horeca en detailhandel (tabel 1). De branche Eten^[2] vormt met 17.743 fysieke verkooppunten veruit de grootste categorie, gevolgd door Levensmiddelen (10.947) en Dranken (4.837). Ook Fastservice is met 3.420 verkooppunten een omvangrijke groep. Minder vaak komt alcoholverkoop voor in sectoren zoals sport, cultuur, wellness of kansspelen; deze categorieën blijven allemaal onder de 500 fysieke verkooppunten.

Van alle fysieke verkooppunten biedt ongeveer 22,5% (9.621 locaties) daarnaast ook online alcoholverkoop aan. Online verkoop is vooral geconcentreerd in de branches Eten (3.836) en Fastservice (2.388). In branches zoals Kansspelen, Wellness en Cultuur & Ontspanning komt online verkoop nauwelijks of helemaal niet voor. Als het wel voorkomt gaat het binnen de categorie Sport veelal om sportlocaties waar een snackbar of horecapunt onder hetzelfde dak zit met een zwembad of sporthal. Bij Wellness betreft online aanbod meestal een giftbox of arrangement met bubbels dat vooraf kan worden besteld. Dit laatste geldt ook voor hotels, waar je vooraf een fles wijn of bubbels kan reserveren die bij aankomst klaar staat op de kamer.

^[1]De toename ten opzichte van de CBS-cijfers uit 2019 wordt deels veroorzaakt door een andere onderzoeksafbakening. Het CBS onderzocht alleen bedrijven in de Detailhandel en Horeca die op 1 oktober 2019 in het Algemeen Bedrijfsregister stonden, en gebruikte uitsluitend de URL's die daarbij bekend waren of via Dataprovider.com waren aangeleverd. In het onderzoek van Breuer&IntraVal wordt gewerkt met een bredere set voorzieningen en worden websites actief opgezocht via zoekopdrachten, waardoor andere typen locaties en online pagina's zijn gevonden dan in de CBS-populatie.

^[2] In bijlage 1 is de toelichting van de branches opgenomen.

Inventarisatie verkooppunten alcohol

Nederland

Tabel 1. Totaal aantal verkooppunten alcohol Nederland

HOOFDBRANCHE	Alcoholverkoop fysiek	Waarvan ook online verkoop
11.010 – Levensmiddelen	10.947	3.015
22.030 – Warenhuis	573	13
38.200 – Detailhandel overig	13	3
58.200 – Recreatie	1.241	36
58.300 – Kansspelen	266	0
58.400 – Sport	462	11
58.500 – Wellness	414	5
58.600 – Cultuur & Ontspanning	83	3
59.200 – Dranken	4.837	191
59.210 – Eten	17.743	3.836
59.400 – Fastservice	3.420	2.388
59.500 – Koffie & Desserts	74	1
59.700 – Hotels	2.448	75
59.900 – Horeca overig	168	44
Totaal	42.689	9.621

Para-commerciële verkooppunten

In de 220 gemeenten die de vragenlijst hebben ingevuld, zijn in totaal 6.453 actieve para-commerciële alcoholvergunningen geregistreerd (tabel 2). In 183 van deze gemeenten is het aantal vergunningen uitgesplitst naar type para-commerciële instelling. Daaruit blijkt dat het grootste deel van de vergunningen betrekking heeft op sportverenigingen en sportaccommodaties (2.803), gevolgd door sociaal-culturele instellingen (1.064). Kleinere categorieën zijn maatschappelijke organisaties (264), kunst- en cultuurinstellingen (243) en overige verenigingen zonder winstoogmerk (498). Vergunningen voor onderwijsinstellingen (38) en studenten- en studieverenigingen (35) komen relatief weinig voor.[3] Ook religieuze instellingen beschikken in beperkte mate over een alcoholvergunning (153).

Tabel 2. Totaal aantal actieve paracommerciële vergunningen Nederland (n=220)

	Steekproef (n=220)	Extrapolatie landelijk (n=342)
Totaal aantal actieve paracommerciële vergunningen	6.453	11.955
<i>Waarvan uitgesplitst in 183 gemeenten</i>	4.717	8.740
<i>Sportverenigingen en sportaccommodaties</i>	2.803	5.195
<i>Sociaal-culturele instellingen</i>	1.064	1.970
<i>Maatschappelijke organisaties</i>	264	490
<i>Kunst- en cultuurinstellingen</i>	243	450
<i>Onderwijsinstellingen</i>	38	70
<i>Overige verenigingen zonder winstoogmerk</i>	498	925
<i>Studenten-/studieverenigingen</i>	35	65
<i>Religieuze instellingen</i>	153	285

Omdat niet alle 342 Nederlandse gemeenten op de uitvraag hebben gereageerd, is op basis van de steekproef een landelijke schatting gemaakt. Op basis van deze extrapolatie wordt het landelijk totaal aantal actieve para-commerciële vergunningen geschat op zo'n 11.955.

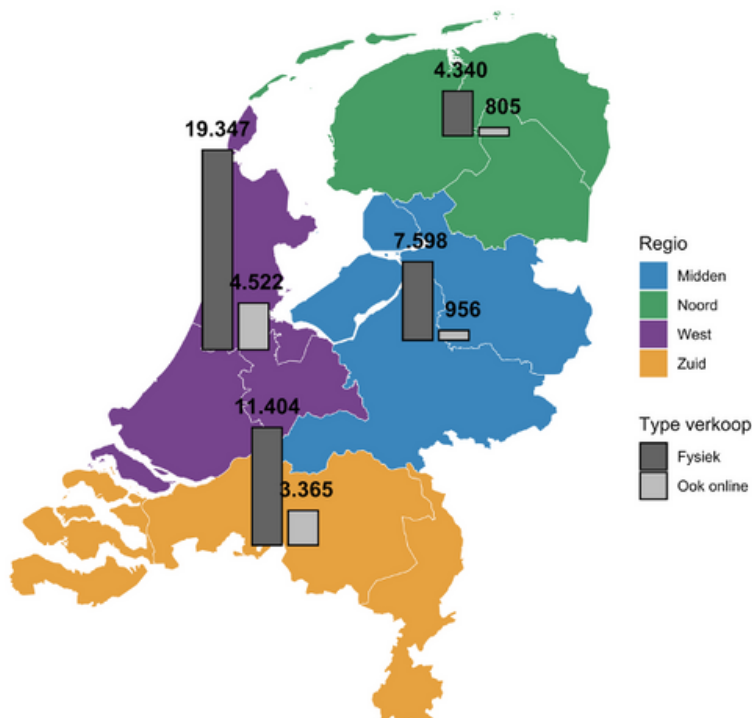
Dezelfde doorrekening is toegepast voor de uitsplitsing naar type instelling. Het aantal vergunningen bij sportverenigingen en sportaccommodaties wordt daarmee geschat op zo'n 5.195. Daarnaast gaat het naar schatting om zo'n 1.970 sociaal-culturele instellingen en iets minder dan 1.000 overige categorieën (tabel 2). Omdat de grote (studenten)gemeenten ondervertegenwoordigd zijn in de steekproef gaat het bij studenten-/studieverenigingen en onderwijsinstellingen mogelijk om een onderschatting.

[3] Dit ligt mede aan de ondervertegenwoordiging van de grote (studenten)steden onder de gemeenten die de vragenlijst hebben ingevuld.

3. Verkooppunten alcohol naar regio

In onderstaand figuur zijn staan de verkooppunten alcohol per regio weergegeven. In de tabellen (tabel 3 tot en met 6) worden deze verbijzonderd naar type branche. De meeste verkooppunten alcohol bevinden zich in de regio west (19.347), terwijl in regio noord het aantal het laagst is (4.340). De regio's midden en zuid zitten daar met respectievelijk 7.598 en 11.404 verkooppunten tussenin.

Figuur 1 Totaal aantal fysieke en online verkooppunten alcohol, uitgesplitst naar regio

Tabel 3. Noord (Groningen, Drenthe, Fryslân)

HOOFDBRANCHE	Alcoholverkoop fysiek	Waarvan ook online verkoop
11.010 – Levensmiddelen	1.176	307
22.030 – Warenhuis	61	0
38.200 – Detailhandel overig	0	0
58.200 – Recreatie	128	0
58.300 – Kansspelen	27	0
58.400 – Sport	46	0
58.500 – Wellness	51	0
58.600 – Cultuur & Ontspanning	16	0
59.200 – Dranken	454	1
59.210 – Eten	1.775	334
59.400 – Fastservice	299	136
59.500 – Koffie & Desserts	1	0
59.700 – Hotels	295	0
59.900 – Horeca overig	11	0
Totaal	4.340	805

Inventarisatie verkooppunten alcohol

Nederland

Tabel 4. Midden (Flevoland, Gelderland, Overijssel)

HOOFDBRANCHE	Alcoholverkoop fysiek	Waarvan ook online verkoop
11.010 – Levensmiddelen	2.086	392
22.030 – Warenhuis	130	0
38.200 – Detailhandel overig	0	0
58.200 – Recreatie	237	0
58.300 – Kansspelen	34	0
58.400 – Sport	81	0
58.500 – Wellness	91	0
58.600 – Cultuur & Ontspanning	19	0
59.200 – Dranken	784	14
59.210 – Eten	3.016	403
59.400 – Fastservice	740	147
59.500 – Koffie & Desserts	0	0
59.700 – Hotels	346	0
59.900 – Horeca overig	34	0
Totaal	7.598	956

Tabel 5. West (Zuid-Holland, Noord-Holland, Utrecht)

HOOFDBRANCHE	Alcoholverkoop fysiek	Waarvan ook online verkoop
11.010 – Levensmiddelen	5.170	1.284
22.030 – Warenhuis	252	0
38.200 – Detailhandel overig	9	0
58.200 – Recreatie	550	0
58.300 – Kansspelen	121	0
58.400 – Sport	224	0
58.500 – Wellness	158	0
58.600 – Cultuur & Ontspanning	20	0
59.200 – Dranken	1.995	0
59.210 – Eten	8.300	2.100
59.400 – Fastservice	1.339	1.138
59.500 – Koffie & Desserts	0	0
59.700 – Hotels	1.157	0
59.900 – Horeca overig	52	0
Totaal	19.347	4.522

Tabel 6. Zuid (Zeeland, Limburg, Noord-Brabant)

HOOFDBRANCHE	Alcoholverkoop fysiek	Waarvan ook online verkoop
11.010 – Levensmiddelen	2.515	1.032
22.030 – Warenhuis	130	13
38.200 – Detailhandel overig	4	3
58.200 – Recreatie	326	36
58.300 – Kansspelen	84	0
58.400 – Sport	111	11
58.500 – Wellness	114	5
58.600 – Cultuur & Ontspanning	28	3
59.200 – Dranken	1.604	176
59.210 – Eten	4.652	999
59.400 – Fastservice	1.042	967
59.500 – Koffie & Desserts	73	1
59.700 – Hotels	650	75
59.900 – Horeca overig	71	44
Totaal	11.404	3.365

Bijlage 1 Toelichting hoofdbranches

- 11.010 Levensmiddelen: supermarkten, buurtwinkels, nachtwinkels en overige aanbieders van dagelijkse boodschappen.
- 22.030 Warenhuis: grotere warenhuizen met breed assortiment
- 38.200 Detailhandel overig: overige winkels die niet direct onder andere categorieën vallen.
- 58.200 Recreatie: locaties gericht op ontspanning, zoals speeltuinen, binnenspeeltuinen en recreatieparken.
- 58.300 Kansspelen: gokhallen en vergelijkbare voorzieningen.
- 58.400 Sport: sportaccommodaties zoals sporthallen, sportclubs en fitnesscentra.
- 58.500 Wellness: sauna's, spa's en massage- en schoonheidscentra.
- 58.600 Cultuur & Ontspanning: musea, culturele centra en andere cultuurvoorzieningen.
- 59.200 Dranken: slijterijen en andere gespecialiseerde drankwinkels.
- 59.210 Eten: reguliere horeca zoals restaurants.
- 59.400 Fastservice: fastfoodrestaurants, snackbars en grillrooms.
- 59.500 Koffie & Desserts: koffiezaken, ijssalons en dessertbars.
- 59.700 Hotels: hotels, hostels en andere logiesverstrekkers.
- 59.900 Horeca overig: overige horeca die niet binnen de bovenstaande categorieën valt.